

תפ"ח 57644/07/21 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

07 מרץ 2022

תפ"ח 57644-07-21 מדינת ישראל נ' פלוני (עציר)

לפני כבוד השופטת - נשיאה רות לורך, שופטת דבורה עטר, שופט עמי קובו
המאשימה

נגד
הנאשם

פלוני

נוכחים:

ב"כ המאשימה עוה"ד גל רוזנצוויג

ב"כ הנאשם עוה"ד אורית חיון

הנאשם באמצעות VC זוהה על ידי ב"כ

החלטה

1. לפנינו אירוע טרגי שהתרחש כולו בחדר במחלקה הסגורה בבית חולים לחולי נפש, בו שהו בין היתר המנוח והנאשם בשל מחלת הנפש ממנה סבלו. ניתן רק לשער שמשפחותיהם של השניים האמינו וסברו שיקריהם הסובלים ממחלה מוגנים במקום הימצאם. התרחשות האירועים כפי שארעה בענייננו, מלמדת כי לא כך היו הדברים. בשעת לילה, בהשפעת הפרעה פסיכוטית ומבלי שמבין את טיב מעשיו, פעל הנאשם באלימות קשה כלפי המנוח, קשיש כבן 80.

רקע

2. כתב אישום שהוגש נגד הנאשם ייחס לו עבירה של ניסיון לרצח, לפי סעיף 305 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**"). שעות ספורות לאחר הגשת כתב האישום, נפטר המנוח. המאשימה הגישה בקשה לתיקון כתב האישום, וביום 5.12.2021 התרנו את התיקון המבוקש, במסגרתו הומרה העבירה לעבירת רצח, לפי סעיף 300(א) לחוק.

3. בהתאם לעובדות כתב האישום המתוקן, ביום 13.7.2021 לנו הנאשם והמנוח בחדר מגורים משותף, במסגרת אשפוז, בבית החולים שלוותה. בחדר לנו שני מאושפזים נוספים.

בסמוך לשעה 3:12 לפנות בוקר, בעוד המנוח ישן במיטתו, התקרב אליו הנאשם, דחף אותו מהמיטה, הפילו ארצה ודרך על ידיו. הנאשם בעט בראשו של המנוח באמצעות נעליו, מספר רב של פעמים, בכוונה לגרום למותו, בעוד המנוח שכוב על הארץ, ומדמם מראשו.

מאושפז נוסף ששהה בחדר, התעורר על רקע מעשי הנאשם, ויצא להזעיק עזרה. בעקבות זאת, אנשי צוות שנכנסו לחדר והבחינו במעשי הנאשם, קראו לו לחדול, אך הוא לא חדל ממעשיו עד שאחד מהם משך אותו אל מחוץ לחדר. הנאשם המשיך להשתולל עד שאנשי הצוות השתלטו עליו, ואנשי משטרה, שהוזעקו למקום, הביאו למעצרו.

בעקבות מעשי הנאשם נגרמו למנוח, בין היתר, דימומים מסיביים סביב גזע המוח. המנוח היה נתון במצב של תרדמת, מונשם ומורדם, עד שנפטר בבית החולים ביום 27.7.2021 כתוצאה מנזק מוחי קשה.

4. בעניינו של הנאשם התקבלה חוות דעת פסיכיאטרית ממנה עולה כי הינו יליד 1981, נשוי ואב לשלושה ילדים, עבד עד לאשפוזו האחרון במשרה חלקית בתחום של מערכות מידע גיאוגרפיות. חווה בעבר מספר אשפוזים פסיכיאטריים, ובשנת 2015 אובחן כסובל מסכיזופרניה פרנואידית, זאת לאחר אירוע בו תקף פיזית את אשתו בהיותו במצב פסיכוטי. קודם לאירוע הנוכחי היה מצוי במעקב במרפאת החוץ של בית החולים שלוותה ונטל טיפול תרופתי.

יומיים קודם לאירוע, הגיע לשלוותה בליווי אשתו ואושפז בהסכמה על רקע התדרדרות במצבו הנפשי וקיומו של מצב פסיכוטי. יומיים לאחר קבלתו, ביום 12.7.2021, הוצאה עבורו הוראת אשפוז כפוי, על רקע החרפה במצבו הנפשי שבאה לידי ביטוי בהתנהגות תוקפנית ובסירוב לקבל טיפול. בלילה שבין 12.7.2021 ל-13.7.2021, ארע האירוע נושא כתב האישום.

בהתאם למסקנות חוות הדעת, בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו, פעל הנאשם בהשפעת הפרעה פסיכוטית פעילה, לא ידע להבדיל בין טוב לרע ובין מותר לאסור ביחס למעשיו, ועל כן אינו אחראי להם. במצבו הנפשי הנוכחי, הנאשם אינו מסוגל להבין את מהות האשמה ואת הליך המשפט, ולפיכך אינו כשיר לעמוד לדין. הנאשם זקוק לאשפוז ולטיפול בתנאי מחלקה סגורה, וקיימת המלצה לאשפוז במחלקה לביטחון מרבי.

יריעת המחלוקת

5. בדיון מיום 5.12.2021 הודיעו הצדדים כי הם מקבלים את מסקנות חוות הדעת לפיהן הנאשם אינו אחראי למעשים המיוחסים לו, אינו כשיר לעמוד לדין, וזקוק להמשך אשפוז וטיפול פסיכיאטרי. ואולם, ב"כ הנאשם מסרה כי קיימת מחלוקת לעניין סעיף העבירה המצוין בכתב האישום המתוקן, שכן לשיטתה לא קיימות במקרה דנן ראיות לכאורה לביצוע עבירת הרצח הבסיסית המיוחסת לנאשם, וכן מטעמי הגנה מן הצדק. נוכח המחלוקת בעניין זה, ולצורך הכרעה בשאלת הראיות לכאורה, הורינו לצדדים להגיש טיעונים בכתב וכן הוגש לעיונונו תיק מוצגים מוסכם.

טענות הצדדים

6. לשיטת המאשימה, קיימות ראיות ישירות ונסיבתיות לכך שהנאשם הפיל את המנוח מהמיטה בעודו ישן ובעט בראשו מספר רב של בעיטות חזקות. בהתאם לחוות הדעת הרפואית, מות המנוח נגרם בשל הנזק המוחי הכבד שנגרם כתוצאה מבעיטות אלו, כך שקיים קשר סיבתי בין מעשיו של הנאשם לבין מות הקורבן. אין בהתנהלות בית החולים במקרה דנן כדי לנתק קשר סיבתי זה, בשים לב להוראות סעיף 309(5) לחוק, הקובעת כי רשלנות של אחר אינה מנתקת קשר סיבתי בין המעשה לבין גרימת המוות. הראיות מצביעות על כך שהנאשם גרם למותו של המנוח בכוונה או למצער באדישות. לפיכך, קיימות ראיות לכאורה לביצוע עבירת הרצח הבסיסית הקבועה בחוק. המאשימה עותרת כי בית המשפט יורה על הפסקת הליכים או על זיכוי הנאשם מחמת אי שפיות, וכן על אשפוזו לתקופה מקסימלית של 25 שנים.

7. לשיטת ההגנה, על פי הראיות שהוצגו לא ניתן לקבוע האם הנאשם בעט בראשו של המנוח בעיטות רבות כנטען, ויתכן כי מדובר בבעיטה אחת או שתיים בלבד. לא ניתן לקבוע את עוצמת הבעיטה, ואף לא ניתן לשלול כי החבלה כתוצאה מהנפילה מהמיטה היא שגרמה למותו של הקורבן. לפיכך, לא הוכח כי התקיים היסוד הפיזי הנדרש לצורך הרשעה בעבירת רצח.

עוד נטען כי הנאשם ומשפחתו פעלו מלכתחילה באחריות, וברגע שהבינו כי מצבו הנפשי מתדרדר, הם מיהרו לבית החולים שלוותה לקבלת טיפול רפואי. החלטתו של בית החולים לבצע בנאשם פעולה שנויה במחלוקת של קשירה, לראשונה בחייו, וזאת ללא תיעוד כנדרש של מצבו בזמן הקשירה ושל הנסיבות שהביאו להתרת הקשירה; ההחלטה לשבצו בחדר עם אדם מבוגר בעודו מוגדר אלים ומסוכן; העדר השגחה מספקת ופיקוח על הנאשם בשים לב למצבו; אופן הטיפול באירוע ופרק הזמן הארוך עד פינוי הנפגע לבית חולים - כל אלה הן החלטות בעלות השלכה ישירה על קורות האירוע ועל מותו של המנוח. יש לראות בהתנהלות בית החולים שלוותה ובמחדליהם של הצוות הרפואי כמנתקים את הקשר הסיבתי המשפטי בין מעשיו של הנאשם לבין התוצאה המצערת. בהקשר זה ציינה ההגנה אף את התנהלותה של משפחת המנוח, אשר התנגדה להתערבות רפואית ולעיסוי לב, אשר יתכן שהיה בהם כדי לאפשר למנוח להמשיך את חייו.

ההגנה סבורה כי בענייננו קיימת מחלוקת מהותית ביחס לסעיף העבירה שאותו יש לייחס לנאשם, ועל כן יש לבחון סעיפי עבירה חלופיים. מאחר ומדובר במקרה גבולי, הרי שבהתאם לפסיקה יש לאמץ גישה המקלה עם הנאשם, ולייחס לו עבירה של תקיפה בלבד. אף דוקטרינת ההגנה מן הצדק יכולה לשמש למתן סעד של שינוי סעיף החיקוק המיוחס לנאשם לעבירת תקיפה.

לשיטת ההגנה, אם יקבע כי קיימות ראיות לכאורה לביצוע עבירת רצח, הרי שתקופת האשפוז המקסימלית הינה 20 שנה ולא 25 כנטען על ידי המאשימה. בשל הנסיבות החריגות שנטען כי מתקיימות בענייננו, עותרת ההגנה לקביעת תקופת אשפוז קצרה יותר.

דין והכרעה

המסגרת הנורמטיבית

8. כפי שפורט לעיל, אין מחלוקת בין הצדדים כי מתקיימים בנאשם שני מצבים גם יחד - הן אי שפיות הדעת בעת המעשה, והן אי כשירות לעמוד כיום לדין. בפסק הדין בעניין אשקר (רע"פ 8601/15 **אשקר נ' מדינת ישראל** (15.5.2017)) הבהיר בית המשפט העליון כי במצב הדברים הרגיל, אי כשירות לעמוד לדין תביא להפסקת הליכים בהתאם לסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, גם אם בצידה עומדת אי שפיות בעת המעשה. לצד זאת, יצר בית המשפט חריג המאפשר לזכות את הנאשם מחמת אי שפיות גם בנסיבות האמורות, בהתקיים ארבעה תנאים מצטברים המפורטים שם. בעניינו, לא מתקיים אחד התנאים: ב"כ הנאשם אינה מצהירה כי הנאשם ביצע את מעשה העבירה, שכן היא חולקת על סעיף העבירה שבחרה המשיבה לייחס לנאשם. בהתאם לפסיקה, במצב מעין זה אין להורות על זיכוי של הנאשם, אלא על הפסקת ההליכים נגדו (ראו: ע"פ 2531/19 **פלונת נ' מדינת ישראל** (26.5.2021), פסקאות 8-9 לפסק דינו של כב' השופט הנדל (להלן: "**עניין פלונת**"). יצוין כי בעניין פלונת זיכה בית המשפט העליון בסופו של יום את המערערת, חרף המחלוקת ביחס לסעיף העבירה, אך הדגיש כי עושה כן בשל נסיבותיו הייחודיות של המקרה ובפרט בשל סעיף העבירה החריג הנדון בו- המתת תינוק). בעניינו, בשונה מעניין פלונת, קיימת הסכמה בין הצדדים לזיכוי הנאשם מחמת אי שפיות, ככל שבית המשפט יקבע כי קיימות ראיות לכאורה לביצוע המעשים (ראו: פרו' עמ' 13 שו' 30; סיכומי המאשימה, ס' 12).

9. סעיף 15(א1) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן: "**חוק טיפול בחולי נפש**") מחייב לבחון, קודם להפסקת הליכים ולהוצאת צו אשפוז, האם חומר החקירה בתיק מצביע על קיומן של ראיות לכאורה לכך שהנאשם ביצע את העבירות המיוחסות לו בכתב האישום. רק לאחר קביעה בדבר קיומן של ראיות לכאורה לעבירה מסוימת, רשאי בית המשפט להורות על מתן צו אשפוז. בהתאם לסעיף 15(ד1) לחוק, בית המשפט יורה בצו האשפוז על תקופת האשפוז המרבית, אשר תיקבע בהתאם לעונש המרבי שלצד סעיף העבירה אשר לגביו קיימות ראיות לכאורה להוכחת האשמה (וזאת למעט מקרים חריגים).

10. סעיף 15(א1) נוסף לחוק במסגרת תיקון מס' 8. בדברי ההסבר להצעת החוק (הצ"ח הממשלה, 19.3.2012, 668, 673) הובהרה חשיבות בחינת הראיות לכאורה כדלקמן:

"על פי המצב החוקי כיום, בית משפט הקובע כי נאשם אינו מסוגל לעמוד לדין על פי סעיף 15(א) לחוק, אינו נדרש לקבוע כי קיימות ראיות לכאורה לכך שהנאשם ביצע את העבירה. גם בהנחה שכתב האישום מוגש בדרך כלל על בסיס ראיתי לכאורי מוצק, עדיין ראוי שבית המשפט יבחן אם קיימות ראיות לכאורה לכך שהנאשם ביצע את העבירה. כמו כן, ייתכנו מצבים שבהם אף שהנאשם הואשם בעבירה מסוימת, הראיות תומכות בביצועה של עבירה אחרת, ומן הצדק לאשפוז או להורות על טיפול מרפאתי על בסיס העבירה האחרת. זאת ועוד... קיימת חשיבות רבה לעבירה שבה הואשם הנאשם, הן לצורך קביעת תקופת האשפוז המרבית והן לצורך תחולתן של הוראות מיוחדות בעבירות של רצח וניסיון לרצח".

בעניינו, השאלה מאיזו עבירה יזוכה הנאשם חשובה לא רק לעניין קביעת תקופת האשפוז המרבית, אלא גם בשל העובדה כי עניינו של נאשם שהואשם בעבירת רצח ידון לפני ועדה פסיכיאטרית מיוחדת לפי סעיף 28 לחוק טיפול בחולי נפש, ולא בפני וועדה פסיכיאטרית "רגילה". הסמכויות של כל אחת מהוועדות שונה (ראו: סעיף 28

לחוק לטיפול בחולי נפש אל מול סעיפים 28ג ו-28ד לחוק זה).

11. בע"פ 8721/15 פלוני נ' מדינת ישראל (2.1.2018) קבע בית המשפט העליון, מפי כב' השופט אלרון, כי אמת המידה המשפטית לבחינת עוצמת הראיות לכאורה בסעיף 15(א), זהה לעוצמת בחינת הראיות לכאורה לעניין מעצר עד תום ההליכים.

12. בע"פ 3083/17 פלוני נ' מדינת ישראל (14.8.2018) ציין כב' השופט שהם כי לשיטתו, במקרה בו מדובר בחולי נפש, ככלל אין מקום לבחון את שאלת מחשבתו הפלילית של הנאשם, ויש לפרש את הביטוי "ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה" שבסעיף 15(א) בחוק טיפול בחולי נפש כמתייחס ליסוד הפיזי של העבירה בלבד. בהעדר בחינה של יסוד המחשבה הפלילית, המעשה עצמו הוא שילמד על טיב העבירה, כאשר במקרי גבול תאומך הגישה המקלה יותר עם הנאשם (סעיף 23 לפסק-הדין).

13. בעניין פלונית התייחס כב' השופט הנדל לאפשרות העומדת לבית המשפט לבחון סעיף אישום חלופי במקרה של הפסקת הליכים, וכן קבע, בשונה מעמדת השופט שהם, כי במקרים המתאימים יש לבחון גם את השאלה האם המחשבה הפלילית המצטיירת לכאורה מהעובדות מתאימה לסעיף האישום שבחרה המאשימה, זאת מבלי לחדור לנבכי נפשו של הנאשם, אלא מנקודת מבט חיצונית ואך לצורך התאמת סעיף העבירה אף בהתחשב במחשבה הפלילית הנדרשת בה. כך סוכמו הדברים בפסק-הדין:

"מקום שישנה מחלוקת מבוססת אשר לסעיף האישום המתאים להפסקת ההליכים, אשר לה השלכות משמעותיות, אין להסתפק בכך שהוכחו ראיות לכאורה לסעיף העבירה הנבחר; אלא שיש לבחון האם ישנן ראיות לכאורה גם לסעיף העבירה החלופי. בכך, בית המשפט רשאי להסתייג מסעיף האישום הנבחר להפסקת ההליכים נגד הנאשם. זאת ועוד. בבוחנו מהו סעיף האישום המתאים, ישקול בית המשפט האם העובדות שהוכחו לכאורה מצביעות על פניו, על קיומה של המחשבה הפלילית הדרושה באותו סעיף אישום. באם ימצא בית המשפט כי המחשבה הפלילית המצטיירת מהעובדות איננה מתאימה לסעיף האישום שבחרה המאשימה, רשאי וצריך הוא לקבוע כי ההליכים יופסקו בסעיף אישום שונה, היה ויתאים לעובדות שהוכחו לכאורה" (סעיף 14 לפסק דינו של השופט הנדל).

עוד הבהיר השופט הנדל כי על מנת שבית המשפט יבחר להפעיל סמכותו ולהפסיק הליכים בסעיף אישום שונה, **"נדרש כי הנסיבות העובדתיות ילמדו באופן מובהק כי סעיף האישום הנבחר איננו מתאים להפסקת ההליכים... לא כל מקרה יעלה לגדר דרישה זו, ואין להסתפק בנסיבות עובדתיות מהן ניתן לגזור מסקנה עמומה או משתמעת לשתי פנים. כדי להצדיק שימוש בסמכות זו - תידרשנה נסיבות מובהקות וברורות המצביעות על כך שסעיף העבירה איננו מתאים" (פסקה 13 לפסק-הדין).**

בחינת הראיות לכאורה בענייננו

14. כפי שפורט לעיל, עיקר המחלוקת בין הצדדים בכל הנוגע לראיות לכאורה עוסקת בשתי שאלות: מהם

המעשים הפיסיים שביצע הנאשם כלפי המנוח, האם המעשים מתאימים מעצם טיבם לעבירת הרצח הבסיסית והאם קיים קשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין מעשיו של הנאשם לבין מותו של המנוח.

15. בחינת הראיות שהוגשו לעיונו מלמדת כי קיימות ראיות לכאורה לכך שהנאשם ביצע את המעשים הפיסיים המיוחסים לו בכתב האישום, קרי - הפיל את המנוח מהמיטה עליה שכב, ואז בעט בראשו באמצעות נעליו, מספר רב של פעמים, בעוד המנוח שכוב על הארץ ומדמם מראשו. טענת ההגנה, לפיה הנאשם בעט בראשו של המנוח פעם או פעמיים בלבד, בעוצמה נמוכה, אינה מתיישבת עם הראיות הבאות:

א. עדויות ראייה, המלמדות על כך שהנאשם בעט לכאורה מספר רב של פעמים בעוצמה רבה בראשו של המנוח, בעודו שכוב על רצפת החדר ומדמם מראשו. נזכיר כי בעת בחינת ראיות לכאורה בית המשפט אינו נדרש למשקל העדויות, אלא אם מדובר בפירכות מהותיות וגלויות לעין, המצביעות על כרסום ממשי בקיומן של ראיות לכאורה.

1. נ.ש, היה מאושפז באותה העת וישן בסמוך לנאשם ולמנוח בחדר. הודעה מיום 13.7.2021 בשעה 04:02, כשעה לאחר האירוע:

"ישנתי והתעוררתי מרעש חזק של בומים, ראיתי את הבחור שאותו אני מכיר מהחדר, הוא בן 40, יחסית גבוה, מבנה גוף שמן. ואז שהבחור ראה אותי קם הוא אמר לי "חכה עצור" ואני ישר רצתי להזעיק עזרה.

ש. כיצד הוא תקף את הבחור השני?

ת. החדר היה חשוך אבל הוא כל הזמן בעט באדם השני (...) שהיה שרוע על הרצפה" (ת/4, עמ' 1 שו' 14-20).

ובהמשך:

"...קמתי וראיתי את החשוד בועט המון לכיוון הקורבן שהיה שרוע על הרצפה. ואז רצתי מהחדר לכיוון הדלפק והזעקתי את האחות..." (ת/4, עמ' 2 שו' 1-2).

2. לימור ג'אן, אחות מוסמכת בשלוותה, עבדה משמרת לילה במחלקה במועד האירוע. הודעה מיום 14.7.2021 בשעה 10:50:

"... בשעה 3:00 עשינו סיבוב ולאחר 3 או 4 דקות מגיע מטופל ... מהחדר 7 ואמר לי בואו מהר משהו נורא קרה. אני וכרם רצנו לחדר והדלת הייתה סגורה, פתחנו את הדלת וכשפתחתי את הדלת ראיתי את המטופל ... שוכב על הריצפה והמטופל ... חובט בו בראש עם הרגליים שלו, כלומר בועט בו בראש חזק מאוד..." (ת/16 שו' 3)

עמוד 6

ובהמשך:

"... באותו רגע שנכנסנו וראינו את המטופל ... בועט בחוזקה מספר פעמים בראשו של ...
[הכוונה למנוח- ר.ל], אנחנו התקרבו ל... וכרם אמר ל... מה אתה עושה וכרם דחף אותו
מ... והתוקף ... ברח..." (ת/16 שו' 7).

3. כרם מתאני, אח בשלוותה, עבד אף הוא במשמרת לילה במחלקה במועד האירוע. הודעה
מיום 13.7.2021 בשעה 04:20 (כשעה ורבע לאחר האירוע)-

"ש. מה ראית כאשר נכנסת לחדר?

ת. מטופל ... היה שרוע על הרצפה והחשוד ... בעט בו בחוזקה בלי הפסקה על הראש
שלו, גם כאשר צעקתי לו שיפסיק הוא לא הקשיב עד שאני דחפתי אותו ואז הוא יצא
החוצה מהחדר..." (ת/21, עמ' 1 שו' 6-10).

בהמשך:

"ש. תאר לי איך הבעיטות היו?

ת. זה היה ממש דריכות על הראש שלו, לא בעיטות אלא ממש דריכות" (ת/21 עמ' 2 שו'
6-7).

ובהודעה נוספת מיום 18.7.2021:

"ניגשנו לחדר אני והאחות לימור, פתחתי את הדלת וראיתי את המטופל ... שוכב על
הריצפה וכל הפנים שלו בדם ומטופל שני ... מעליו ועם הרגל הוא נותן לו בעיטות לפנים.
צעקתי עליו שיפסיק אבל הוא המשיך ומיד הפעלתי לחצן מצוקה שהיה על הצוואר שלי
ודחפתי את משה ואז הוא יצא מהחדר בצעקות..." (ת/20 שו' 7).

ב. חוות דעת פתולוגית, שערך ד"ר אנדר"י קוטיק, לפיה: "...מותו של
המנוח נגרם מנזק מוחי קשה עם דימומים במוח ובין קרומיו בשל חבלת ראש
קהה. בנתיחה ובבדיקות הנלוות נמצאו חבלות בשלבי החלמה שכללו פצע קרע
בקרקפת באזור העורפי מימין, שפך דם תת עורי בלחי השמאלית ושפך דם תת
עורי ופצעי שפשוף באפרכסת השמאלית, דימומים בקרקפת ובשרירי הרקע,
ודימומים ברקמת המוח ובין קרומי המוח. מיקום הפגיעות הראשוניות במישורים
שונים של הראש... מתיישבים עם מספר מכות קהות לראש... חבלות הראש
הובילו לדימומים תוך גולגולתיים ותוך מוחיים..." (ת/99 עמ' 11-12).

ג. זירת האירוע - בחדרם של הנאשם והמנוח אותר כתם דם גדול

בסמוך לקיר המרכזי של החדר, במרחק מהמיטות המצויות בו. נמצאו סימני נזק על ריצוף הפאנל בסמוך למיקום כתם הדם, ומאחורי הכתם נצפו נתי כתמי דם על הרצפה והקיר בגבהים משתנים (תמונות הזירה- ת/23א). בהתאם לחוות דעת מומחה המעבדה הניידת, רפ"ק צבי רוזנברג, הדבר מתיישב עם בעיטה לראש מדמם של הפצוע והטחתו תוך כדי הבעיטה לפינת האריחים והקיר (ת/69).

ד. **ממצאי הדנ"א - על חולצתו ועל שתי נעלין של הנאשם נמצאו כתמי חומר החשוד כדם מהם הופק פרופיל דנ"א המתאים בסבירות גבוהה מאוד למנוח** (ת/23א, ת/68).

ה. **הודעות הנאשם -** בחקירתו הראשונה מיום 13.7.2021 הנאשם שתק מרבית החקירה, מלמל והשמיע קולות, טען שכואב לו הראש ושהוא צריך לנוח (ת/3). בחקירה מיום 18.7.2021, מסר כי בזמן האירוע המנוח ישן אבל לפני זה ראה אותו בחדר עישון והיה נראה לו כאילו החזיק סכין (ת/2 ש' 55-57). מסר כי הפיל את המנוח מהמיטה בכך שהרים את המיטה הפך אותה והוא נפל. המנוח התעורר כתוצאה מהנפילה. הקולות בראשו של הנאשם אמרו לו שהמנוח רוצה לפגוע בו עם הסכין. הנאשם דרך למנוח על האצבעות ובעט בראשו, והמנוח התחיל לדמם (ת/2 ש' 59-87). לקראת סוף התקיפה אמר למטופל אחר שהתעורר לא להזעיק את הצוות, כי לא רצה להיתפס. גם לאחר מכן המשיך לבעוט כי היה בסוג של התקף (ת/ ש' 93-95). ראה דם שיצא מהראש של הנפגע ומהידיים שלו, גם בקירות היה דם כי ראשו של המנוח נתקע בין הפאנלים (ת/2 ש' 102-109).

בחקירה מיום 21.7.2021 מסר כי אינו יודע כמה פעמים בעט בראשו של המנוח (ת/1 ש' 68). לא זוכר שהמשיך לבעוט לאחר שאנשי הצוות נכנסו לחדר, אבל זה נשמע לו הגיוני כי היה בהתקף (ת/1 ש' 87-88). אינו מכחיש כי הבעיטות היו חזקות (ת/1 ש' 123-126).

16. ההגנה הפנתה לבקשת ייעוץ רפואי מיום 18.7.2021, שם צוין כי הנפגע סובל מ"חבלת ראש", בלשון יחיד (נ/9), דבר המלמד לשיטתה כי מדובר בחבלת ראש אחת בלבד ולא במספר חבלות. אנו סבורים כי אין בנקיטה בלשון יחיד כדי ללמד על כך שהמנוח סבל מחבלה אחת בלבד, דבר אשר אינו מתיישב עם המסמכים הרפואיים האחרים בתיק ועם חוות הדעת הפתולוגית, כפי שפורטה לעיל.

17. ההגנה טענה בנוסף כי העדרם של שברים בגולגולת מלמד כי עוצמת הבעיטות שבעט הנאשם לא היתה חזקה. איננו מקבלים טענה זו, אשר אינה מתיישבת עם הודעותיהם של שלושת עדי הראיה ואף עם הודעת הנאשם עצמו. נציין כי חוות הדעת הפתולוגית אינה מתייחסת לעוצמת המכות הקהות המוזכרות בה, אך על פניו טיב החבלות שנגרמו אינו מתיישב עם בעיטות חלשות כנטען על-ידי ההגנה. על כל פנים, בניגוד לטענת ההגנה, אין בהעדר השברים בגולגולת כדי להביא למסקנה כי הבעיטות הרבות שכוונו לראשו של המנוח, ואשר נמשכו אף לאחר שהחל לדמם מראשו, אינן עולות כדי מעשה המתאים לעבירת רצח.

18. אשר לטענת ההגנה כי יתכן שמותו של המנוח נגרם כתוצאה מהנפילה הראשונית מהמיטה ולא מהבעיטות שארעו לאחר מכן, נבהיר כי בשונה מהנטען על-ידי ההגנה, חוות הדעת הפתולוגית אינה עורכת הבחנה בין החבלות השונות שאותרו בראשו של המנוח, ואין כל אינדיקציה כי אחת מהן הייתה חבלה קטלנית. יתר על כן, בהתאם לראיות שהוצגו, ממצאי הדם אותרו במרחק מסוים מהמיטה. הדבר תואם את הודאתו של הנאשם לפיה המנוח התעורר לאחר הנפילה וניסה לגרור עצמו, ורק לאחר שהנאשם בעט בו החל לדמם מראשו (ת/69 צילומים 1-4; ת/2 שו' 86-87). על כל פנים, צודקת המאשימה כי אף אם הייתה מתקבלת טענה זו של ההגנה, הרי שאין בכך כדי לשנות את סיווג העבירה המיוחסת לנאשם, באשר הנאשם הוא שהפיל את המנוח מהמיטה (לגרסת הנאשם עצמו), ולאחר הנפילה מהמיטה בעט בראשו פעמים רבות. מכלול האירוע עולה כדי מעשה המתאים לעבירת רצח, וזאת אף בבחינה לכאורה של המחשבה הפלילית הנלווית למעשים.

19. ההגנה טענה בסיכומיה בהרחבה כנגד התנהלות בית החולים שלוותה בעניינו של הנאשם וכנגד אופן הטיפול הראשוני במנוח, כאשר לשיטתה רשלנותו של בית החולים היא שהביאה לביצוע המעשה ולחומרת הפגיעה, באופן שיש בו כדי לנתק את הקשר הסיבתי המשפטי בין מעשיו של הנאשם לבין מות המנוח. גם אם נניח לטובת הנאשם כי הוכחה רשלנות כזו, הרי אין בה כדי לנתק את הקשר הסיבתי. סעיף 309(5) לחוק העונשין קובע:

"בכל אחד מן המקרים המנויים להלן יראו אדם כאילו גרם למותו של אדם אחר, אף אם מעשהו או מחדלו לא היו הגורם התכוף ולא היו הגורם היחיד למותו של האחר:

(5) מעשהו או מחדלו לא היה גורם מוות, אילולא נצטרף עמו מעשה או מחדל של האדם שנהרג או של אדם אחר."

מכאן שהקשר הסיבתי בין מעשיו של הנאשם לבין מותו של המנוח ישמר אף אם תתבררנה כנכונות טענות ההגנה כנגד התנהלות צוות בית החולים שלוותה. הליך זה איננו המקום לדיון נרחב בטענות אלה, וברי כי כל טענות ההגנה בעניין זה שמורות לה וראוי מאוד כי תתבררנה בהליך המתאים לכך.

יצוין בהקשר זה כי התייעוד שהוגש לעיונו חסר, וקשה ללמוד ממנו מתי בדיוק נקשר/נאזק הנאשם, מתי הותרה הכבילה ומדוע, האם הייתה השגחה על התנהגותו בטרם הוחזר לחדרו, וכיוצ"ב.

20. אשר לטענה כי יתכן ומותו של המנוח יכול היה להימנע אילו משפחתו הייתה מאפשרת התערבות רפואית לאורך תקופת אשפוזו ומתן עיסוי לב לאחר דום הלב שחווה, נציין כי מהמסמכים הרפואיים עולה כי כבר עם הגיעו לבית החולים תל השומר הוגדר מצבו של המנוח כאנוש, וסיכויי ההתאוששות הוערכו כזניחים (ת/5, ת/80). בעקבות הסברי הרופאים על מצבו הרפואי, מסר בנו של המנוח, אשר שימש כאפוטרופוס, כי אינו מעוניין בהתערבות פולשנית שלא תשפר את איכות חיי אביו (ת/12). מצבו של המנוח היה קשה מאוד לאורך כל תקופת אשפוזו, הפרוגנוזה הניירולוגית נותרה עגומה והרופאים צפו את מותו, אשר התרחש בסופו של יום מדום לב (ת/8, ת/84, ת/85, ת/98). במצב דברים זה, בבחינת הראיות

לכאורה, הקשר הסיבתי בין מעשיו של הנאשם לבין מותו של המנוח, אשר ארע כשבועיים בלבד לאחר אירוע התקיפה, לא נותק בשום שלב בשל הטיפול הרפואי בו (וראו גם: סעיף 309(2) לחוק העונשין).

21. נוכח מכלול המפורט לעיל, אנו סבורים כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת היסוד הפיסי הנדרש בעבירת הרצח. סעיף העבירה שאותו בחרה המאשימה לייחס לנאשם הוא הסעיף המתאים לעובדות שהוכחו לכאורה, אף בהיבט של המחשבה הפלילית הנדרשת בו. בעיטות מרובות המוטחות לראשו של אדם קשיש אשר שוכב על הרצפה, מתאימות מעצם טיבן לעבירת הרצח הבסיסית, לכל הפחות ברמה של אדישות. בניגוד לנטען על-ידי ההגנה, אין מדובר במקרה גבולי, ולא קיימת כל הצדקה להמיר את עבירת הרצח המיוחסת לנאשם בעבירת אלימות שחומרתה פחותה (כדוגמת עבירת התקיפה שאוזכרה בטיעוני ההגנה), ואף לא בעבירה של המתה בקלות דעת או גרימת מוות ברשלנות. למקרים בהם נדונו מעשים דומים ובהם הורשעו נאשמים בעבירות המתה ראו: ע"פ 10477/08 **פיזולאיב נ' מדינת ישראל** (25.1.2010), בו הורשע המערער בעבירת הריגה לאחר שבעט בראשו של המנוח פעמיים בעוצמה; תפ"ח (מחוזי מרכז) 58246-02-18 **מדינת ישראל נ' ברהנו** (10.12.2019) בו הורשע הנאשם בעבירת רצח (בכוונה) לאחר שהכה את המנוח באמצעות אגרופים בפניו, בראשו ובגוו.

22. אין מקום להורות על שינוי הסעיף המיוחס לנאשם אף מכוח דוקטרינת ההגנה מן הצדק. איננו סבורים כי זיכוי הנאשם מעבירת רצח, כפי שהוסכם על דעת הצדדים, להבדיל מזיכוי מעבירה אחרת, קלה יותר, תגרום במקרה דנן לפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. הנאשם, בשל מחלתו, אינו אחראי למעשיו ואף אין בו אשמה מוסרית. הנאשם ורעייתו פעלו כמצופה מהם, בזהירות ובאחריות, כאשר פנו מיוזמתם לבית החולים נוכח החמרה במצבו הנפשי של הנאשם. ואולם, לא ניתן לכחד כי הנאשם ביצע מעשים חמורים מאוד שתוצאתם מרה. העובדה שבשל סעיף האישום יאלץ הנאשם לעמוד בפני ועדה פסיכיאטרית מיוחדת, אשר לה כלים וסמכויות רבות יותר מזו של ועדה רגילה, מתבקשת בנסיבות המקרה, בשל המסוכנות הנלמדת ממעשיו והצורך להגן הן על שלום הציבור והן על שלום הנאשם עצמו ומשפחתו המסורה. נזכיר כי התקופה המרבית המצויינת בצו האשפוז אין משמעה שזו תהא בפועל תקופת האשפוז של הנאשם, והצורך בהמשך אשפוזו ייבחן על ידי הועדה הפסיכיאטרית המיוחדת בהתאם לכללים החלים בנושא זה.

משך תקופת האשפוז בעבירה לפי סעיף 300(א) לחוק

23. בהתאם להוראת סעיף 15(ד1)(2) לחוק טיפול בחולי נפש, תקופת האשפוז או הטיפול המרבית עליה יורה בית המשפט בצו האשפוז תהא תקופת המאסר המרבית הקבועה בחוק לעבירה המיוחסת לנאשם, וזאת ללא הפעלת שיקול דעת באשר לקביעת משך האשפוז (למעט החריג הקבוע בסעיף 15(ד1)(2א) לחוק זה, אליו נתייחס בהמשך). **בהתאם להוראת סעיף 15(ד1)(2)(ג), במקרה בו מדובר בעבירה שדינה מאסר עולם חובה, תהא התקופה המרבית 25 שנים.**

24. הוראה זו נחקקה קודם לתיקון 137 לחוק העונשין. בעקבות תיקון 137, הענישה המרבית בעבירת הרצח הבסיסית לפי סעיף 300(א) הינה מאסר עולם שאינו עונש חובה. **אין בחוק טיפול בחולי נפש קביעה בנוגע לתקופת האשפוז המרבית בעבירת הרצח הבסיסית שלצדה עונש מאסר עולם שאינו**

חובה.

25. פסיקת בית המשפט המחוזיים אשר נתקלה בחסר הקיים בנושא זה בחוק טיפול בחולי נפש, ניסתה למצוא פתרון לסוגיה באמצעות שני סעיפים הקיימים בחוק העונשין. הראשון הוא סעיף 41 לחוק העונשין אשר קובע: **"עבירה שדינה מאסר עולם ולא נקבע שהיא עונש חובה, תקופת המאסר שיטיל בית המשפט לא תעלה על עשרים שנה"**. השני הוא סעיף 311א לחוק העונשין (אשר התווסף במסגרת תיקון 137 לחוק) אשר קובע: **"על אף הוראת סעיף 41, בעבירה לפי סימן זה (העוסק בגרימת מוות- ר.ל) שדינה מאסר עולם ולא נקבע שהוא עונש חובה, רשאי בית המשפט להטיל מאסר עולם לתקופה בלתי קצובה או מאסר לתקופה שלא תעלה על שלושים שנים"**.

26. על פי פרשנות לשונית-מילולית, בהיעדר התייחסות לתקופת האשפוז המרבית בגין עבירת הרצח הבסיסית בחוק טיפול בחולי נפש, אמורים בתי המשפט להחיל את סעיף 311א לחוק העונשין, ובהתאם לקבוע תקופת אשפוז מרבית של 30 שנים. תוצאה זו איננה מתקבלת על הדעת, שהרי במקרים בהם מאסר העולם הוא עונש חובה, תקופת האשפוז המרבית היא 25 שנים.

27. בשל קושי זה, פנו בתי המשפט המחוזיים שעסקו בסוגיה לפרשנות תכליתית. אלא שהמסקנות אליהן הגיעו היו שונות זו מזו.

28. בתפ"ח (מחוזי מר') 51530-09-19 **מדינת ישראל נ' פלוני** (9.3.2020), קבע הרכב בראשות סגנית הנשיאה, השופטת ברודי, כי הפרשנות התכליתית הנכונה היא לקבוע כי סעיף 311א, אשר מחריג את סעיף 41 לחוק העונשין, וקובע שבית המשפט רשאי לגזור מאסר לתקופה שלא תעלה על 30 שנים, יחול אך ורק בהטלת עונש מאסר. סעיף 311א לא יחול בקביעת תקופת האשפוז המרבית בעבירת הרצח "הבסיסית". לפי פרשנות זו, יחול סעיף 41 לחוק העונשין אשר קובע כי במקרה בו עונש המאסר אינו חובה, תקופת המאסר המרבית לא תעלה על 20 שנים. **הפועל היוצא מכך הוא שתקופת האשפוז המרבית בעבירת הרצח הבסיסית תהא 20 שנים**.

פרשנות זו תאפשר למקם את תקופת האשפוז המרבית בהתאם למדרג הענישה שקבע המחוקק בעבירות ההמתה בתיקון 137 לחוק העונשין. בית המשפט אף ציין כי ניתן ללמוד היקש מסעיף 301ב(2) לחוק העונשין, שענייננו המתה בנסיבות של אחריות מופחתת, כשהנסיבה הרלוונטית היא הפרעת נפש חמורה שאינה מגיעה עד כדי אי שפיות הדעת. לשיטת בית המשפט, אם במצב זה תקופת המאסר המרבית היא 20 שנים, דומה שמקל וחומר בעת זיכוי/הפסקת הליכים בגין עבירת הרצח הבסיסית, תקופת האשפוז לא צריכה לעלות על 20 שנים.

29. בתפ"ח (מחוזי נצרת) 7990-09-21 **מדינת ישראל נ' פלוני** (2.11.2021), קבע הרכב בראשות סגנית הנשיא, השופטת הלמן, כי **נכון להשוות בין תקופת האשפוז בגין עבירה לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין לתקופת האשפוז שנקבעה לצד עונש של מאסר עולם חובה, קרי- תקופה של 25 שנים**.

לשיטת בית המשפט, אין מקום להקיש מהמדרג אותו ביקש המחוקק לקבוע במסגרת תיקון 137 לחוק על תקופת האשפוז המרבית. הצדדים רשאים להעלות טיעונים ביחס לסוג העבירה המיוחסת לנאשם בשלב הראשוני של בחינת התשתית הראייתית לכאורית, אולם לאחר שנקבע כי יסודות עבירת הרצח מתקיימים, אין לייחס משקל נוסף לשיקולים אשר כבר זכו להתייחסות במסגרת ההחלטה להפסיק את ההליכים נגד הנאשם או לזכותו, או לשיקולים אחרים שמקומם יפה לשלב הטיעונים לעונש.

עוד קבע בית המשפט כי בעת שאנו תרים אחר משך תקופת האשפוז, אין הצדקה שלא להחיל את הוראת סעיף 311א לחוק. ואולם בשל הצורך בפרשנות תכליתית המיטיבה עם הנאשם, יש להשוות את תקופת האשפוז בגין עבירה לפי סעיף 300(א) לתקופת האשפוז שנקבעה לצד עונש מאסר עולם חובה, 25 שנים.

בית המשפט ציין כי אין סיבה של ממש להבחנה בין עבירה שלצדה מאסר עולם חובה לבין עבירה שלצדה מאסר עולם שאינו חובה. מרבית העבירות בחוק העונשין הן כאלו שאין בצדן עונש חובה לתקופה נקובה, ועל אף זאת תקופת האשפוז המרבית נלמדת מתקופת המאסר המקסימלית. אין הצדקה דווקא בעבירת הרצח לאמץ גישה אחרת.

30. במחלוקת הקיימת בעניין זה, עמדתנו הינה כי במצב המשפטי הקיים כיום, ובטרם יוסדר הנושא בחקיקה, נכון לקבוע כי תקופת האשפוז המרבית בגין עבירת הרצח הבסיסית הינה 20 שנים.

ראשית, משקיימות כמה פרשנויות אפשריות להוראות החוק הקיימות בנושא זה, אנו סבורים כי נכון לפנות לפרשנות המקלה ביותר עם הנאשם, וזאת בהתאם לכלל הנג דין הפלילי ואשר מעוגן בסעיף 34כא לחוק העונשין.

שנית, אנו סבורים כי מדרג הענישה שקבע המחוקק בעבירות ההמתה במסגרת תיקון 137 לחוק העונשין, ראוי שיבוא לידי ביטוי אף בעת קביעת תקופת האשפוז המרבית, קביעה המאפשרת הגבלת חירותו של אדם. נזכיר כי כיום עבירת הרצח הבסיסית חלה על מעשים שבוצעו הן מתוך יסוד נפשי של **כוונה** והן מתוך יסוד נפשי של **אדישות**, דבר המאפשר להחילה על קשת רחבה של מעשים פסיים בדרגות חומרה שונות. תקופת 25 שנות האשפוז הקבועה בחוק טיפול בחולי נפש נקבעה קודם לתיקון 137, ביחס לעבירת הרצח כנוסחה קודם לתיקון, אשר כללה יסוד נפשי של **כוונה תחילה בלבד** ונכללו בה רק מעשים פסיים המתאימים בבירור ליסוד נפשי חמור זה.

שלישית, בהתאם לסעיף 301ב(ב) לחוק העונשין, אילו הנאשם היה נמצא כשיר לעמוד לדין ואחראי למעשיו, תוך שביצע את המעשה במצב שבו בשל הפרעה נפשית חמורה הוגבלה יכולתו במידה ניכרת להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו או להימנע מעשיית המעשה, הרי שהיה מורשע בעבירה של המתה בנסיבות של אחריות מופחתת אשר עונשה המרבי הוא 20 שנות מאסר. מכאן, שיש לראות עונש זה כתקופת האשפוז המרבית.

31. אנו דוחים את עתירת ההגנה לקבוע תקופת אשפוז קצרה מתקופת המאסר המרבית, וזאת מכוח סעיף 15(ד1)(2א) לחוק טיפול בחולי נפש. סעיף זה קובע כי במקרים בהם "**שוכנע בית המשפט כי**

מעשה העבירה בוצע בנסיבות מקילות במיוחד, רשאי הוא, במקרים חריגים ומטעמים מיוחדים שיירשמו, להורות בצו כי תקופת האשפוז או הטיפול המרביית תהיה קצרה מתקופת המאסר המרבי. לטעמנו, מקרה זה אינו מן המקרים החריגים והמיוחדים בהם יחול סעיף זה (ונציין כי לא מצאנו בפסיקה שהצטברה לאחר תיקון מס' 8 מקרה בו סעיף זה אכן הופעל). אכן, מנקודת ראותו של הנאשם ומשפחתו, הוא עשה כל שביכולתו על מנת לטפל בעצמו ובמחלתו ולמנוע את הסיכון הנשקף ממנו, אך העדר אשמה מוסרית הוא המצב הקיים בכל מקרה בו מזוכה נאשם מחמת אי שפיות. מעשיו של הנאשם כללו אלימות קשה ביותר ותוצאתם הינה קיפוח חיי אדם, חסר ישע כבן 80, בעל משפחה, אשר מצא את מותו בנסיבות טרגיות בעודו מאושפז בבית חולים לצורך קבלת טיפול. במצב דברים זה, לא ניתן לומר כי נסיבות ביצוע העבירה בענייננו הן "נסיבות מקילות במיוחד".

סוף דבר

32. לאחר שמצאנו כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת עבירת הרצח לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, ובהתאם להסכמת הצדדים, אנו מורים על זיכוי הנאשם מביצוע עבירת הרצח מחמת אי שפיות. בהתאם לסעיף 15(ד1) לחוק טיפול בחולי נפש, הנאשם יאושפז לתקופה מרבית של 20 שנים.

33. לא נוכל לסיים מבלי להעיר כי חזקה על הוועדה המיוחדת שתתכנס בעניינו של הנאשם, שתראה לנגד עיניה גם את התנהגותם של הנאשם ורעייתו, שפעלו באחריות רבה כדי למנוע את הסיכון הנשקף ממנו כשחשו שמצבו הנפשי מעורער מתמיד. עוד נעיר כי אין בכוונתנו ומתפקידנו בהליך זה להכריע בדבר התנהלותו של בית החולים כאחראי על הנאשם והמנוח השוהים במחלקה הסגורה בו, ויש להניח כי הדברים יתבררו במסגרת המתאימה לכך.

המזכירות תמציא עותק ההחלטה לפסיכיאטר המחוזי.

זכות ערעור תוך 45 ימים מהיום.

ניתן והודע היום ד' אדר ב' תשפ"ב, 07/03/2022 במעמד הנוכחים.

עמי קובו, שופט

דבורה עטר, שופטת

רות לורך, שופטת - נשיאה

הוקלדעלידיאיתקחלון